

Підійшов жебрак на милицях. Зі своєї шапки весь заробіток пересипав мені у сумку

Василь ТРИЛІС репетиції хору влаштовував у підземних переходах і електричках

Батько моїм двом сестрам купив гармошку. Мені тоді було 3 роки. Вони накинулися на неї так, що я підійти близько до інструменту не міг. Грали і сьак, і так, але в жодної нічого не вийшло. За кілька тижнів їхнє бажання оволодіти гармошкою щезло. Тоді вона попала у мої руки. Цілими днями вигравав. Перебирав різні комбінації клавіш і почав повторювати мелодії, які чув по радію. За рік заграв "Гопак". Батько тоді зібрав усіх сусідів. Виконав його тричі. Цукерок понаносили стільки, що з сестрами їли тиждень.

Усі 30 років роботи в Політехнічному інституті – це був вегетативний період життя без особливих надій. Ходив на роботу, а в вихідні – з родиною й товариством тікав у ліс по гриби та ягоди або на річку по рибу. Саме тоді взяв собі подумки співати народних пісень – найчастіше вранці, коли їхав на службу.

Василь ТРИЛІС, 80 років, керівник чоловічого самодіяльного хору "Чумаки".

Народився у селі Катеринопіль Звенигородського району на Черкащині 29 січня 1937-го. Батьки працювали в колгоспі: мати була ланковою, батько – трактористом. Закінчив радіоінженерний факультет Київського політехнічного інституту. Три роки працював інженером на військовому заводі в Москві.

"Страшенно сумував за Києвом. Саме там став націоналістом". 1963-го з дружиною і сином повернувся до Києва. Вступив в аспірантуру. "1-кімнатну московську квартиру виміняв на таку ж у Києві. Це була жахлива комуналка на Подолі з клопами і пацюками. Води не було. Туалет стояв на вулиці".

Працював у Політехнічному інституті. На початку 1970-х вступив на факультет романо-германських мов вечірнього відділення Київського університету. Став підробляти перекладами з французької. Із 1986-го відвідував репетиції хору "Гомін" під керівництвом Леопольда Яценка. "Після репетицій почали залишатися з кількома хлопцями і співали чумацьких і козацьких пісень. За рік відділилися від хору Яценка. Нас жартівливо називали "чумаками". Так ця назва за нами і закріпилася". Учасниками хору були 30 чоловіків. Виступали по всій Україні, найбільше – у Львівській, Івано-Франківській і Закарпатській областях. 2002-го розпустив хор. За три роки той поновив свою діяльність. По вівторках о 18:00 збираються у товаристві "Знання". Востаннє виступали на творчому вечорі до 80-річчя свого керівника

у Будинку звукозапису українського радіо. Знає близько тисячі українських пісень. Самотужки навчився грати на гармошці й гітарі. З 2003-го викладав українознавство в Інституті декоративно-прикладного мистецтва та дизайну імені Михайла Бойчука. На пенсію пішов чотири роки тому. Із дружиною Оксаною Юліанівною, 70 років, живуть у селі Добраничівка Яготинського району на Київщині. Одружений удруге. Від першої дружини має синів 55-річного Володимира і на вісім років молодшого Олександра. Від другої – сина 39-річного Сергія і доньку Галину, 34 роки

Почав шукати, де співати вголос. 1986 року попав у хор "Гомін" під керівництвом Леопольда Ященка. Співав там більше року. Бачив невичерпні запаси фольклору, яким володів Леопольд. Але найкращі пісні відсіювали – на них не вистачало музичної культури виконавців. Домінували спрощені й примітивні. Почав шукати трохи вищої реалізації. А податися було нікуди. Від безвиході з кількома хлопцями стали відводити душу чумацькими піснями – після репетиції. До нас регулярно приєднувався і сам Ященко. Співав своїм басом, інколи підігравав на сопілці. Тоді нас жартівливо називали "чумаками". Не думали, що з цієї самодіяльності утвориться новий колектив. Коли нас почали запрошувати на концерти, зрозуміли – треба відділятися від "Гомону". Жінки з хору казали: "Що ви робите? Не можна Леопольда кривдити. Це свята людина". Але ми хотіли розвиватися, а не стояти на місці.

Ященко чотири роки зі мною не розмовляв. Коли зустрічалися на вулиці, відвертався. В мене не було психологічної переваги, щоб проявити ініціативу. Леопольд був старший, авторитетніший. Мав почати розмову перший.

Якось виступали в Будинку вчителя. Під кінець дружина Ященка етнограф Лідія Орел звернулася до мене: "Ваш хор гарно співає. Але ви поступили підло. Замість того щоб щось створювати – а ви це можете, – ви розідрали "Гомін". Відповісти нічого не зміг, бо конференсьє оголосив наступний колектив. За кілька років наважився сказати слово на свій захист. Після концерту взяв мікрофон: "Ходять балачки, що сякий-такий Триліс скривдив Леопольда Ященка. Це неправда. Я Леопольда поважаю. "Гомін" –

це не просто хор, а ціла академія. Він готує людей, а потім вони йдуть далі. Це як із плогами. Матері з плодом все ж доводиться розлучатися". За кілька днів зустрівся з Леопольдом. Він привітався перший. Простягнув руку і сказав: "Все в минулому". Відтоді стосунки стали теплішими.

Рік після відходу від "Гомону" були неприкаяні – не мали місця для репетицій. Проводили їх у парках, електричках і автобусах, підземних переходах. В останніх – було співати найкраще. Торгівлі там ще не було, а акустика така, як у хорошій церкві. Ніколи не розспівувалися. Спочатку заводили щось мелодійне, повільне: "Їхав чумак із Криму додому", "Було літо, було літо, та й стала зима", "Гей браття-опришки, долийте горівки". Поступово навколо нас збиралися люди. Співали по вівторках і четвергах. За кілька тижнів глядачі починали збиратися у "трубі" ще до нас. Реагували по-різному. Досі пам'ятаю, як молодик проходив повз і заткнув собі вуха пальцями. А якось композитор Леся Дичко

слухала нас і плакала. Гроші у підземних переходах почали давати одразу, але брати їх соромилися. Після відмов люди бігли по пляшку горілки чи квіти. Додому всі хористи поверталися з букетами. Одного разу підійшов жебрак на милицях. Зі своєї шапки весь заробіток пересипав мені у сумку. Сказав: "Добре, що маю чим подякувати за виступ. Восанне був на концерті років 20 тому".

Виступи у підземних переходах добрі були тим, що до нас приєднувалися найцікавіші екземпляри. Якось співали на майдані Незалежності. 2 години нас слухав здоровенний чолов'яга. Під кінець підійшов і каже: "Я теж співати люблю. Дозвольте з вами виступати?" То був колишній штовхач ядра Анатолій Онищук. На першу репетицію прийшов босий. Завжди співав без взуття. Казав: "Так відчуваю зв'язок із рідною землею". Якось взимку виступали в селі. У клубі холодно, з ротів пара йде. Толя став босий на мерзлий цемент. Ми до нього: заслабнеш. Він басом: "Якби цілий день тут простояв, може, і заслаб би. А так мені нічого не буде". Під час концерту тітка із залу піднялася: "Ви нам отого вашого босого на ніч дайте. Ми його хоч нагріємо". Толя відповів: "Не піду. Бо вранці од вас тікатиму не тільки босий, а й без штанів".

Хорист Володимир Мнишенко мав прекрасний голос і смак до народних пісень. Співав геніально. У нього був один недолік – випивав. Спочатку після репетицій, а потім – і перед ними. Після цього на сцені то не попадав у ноту, то заводив пісню в іншій тональності. Рік не випускав його на сцену. Сказав: "Перестанеш пити, тоді перед людьми співатимеш". Він виправився, але скоро все почалося знову. Потім пропав. Недавно зустрів його жінку. Сказала, що Толя помер. Спився – і згорів. Таким талантам важко жити у барижному світі.

З мого диригування всі сміялися. Ніде цьому не вчився. Почав із необхідності. 15–20 людей не заспівають злагоджено, якщо над ними не стоятиме диригент. Бачив, як це роблять інші. Запозичував деякі їхні рухи, інші придумував. Моє нововведення – диригування кулаками. Опускав униз – треба було стишити звук, піднімав угору – співати гучніше. Цей прийом викликав найбільше сміху. Якось зайшов у Будинок учителя, а там дві гардеробниці сміються: одна показує другій мої диригентські жести. Сказав: "Дівчата, а у вас краще за мене виходить".

Хор можна зробити навіть із людей без слуху і голосу. Основна умова – їх має бути багато. Що гірше люди співають, то більше їх має бути. В "Чумаках" один геть співати не міг. Тримав його, бо відчував, що його душа прагне співу. На репетиціях давав йому волю, а перед концертами казав: "Тільки воруши губами. Цього буде досить". Він обіцяв. Але на сцені починав співати і, як не показував йому, щоб спинився, – не реагував. Коли після концерту докоряв йому, він казав: "Почув "Гомін, гомін по діброві" і геть утратив над собою контроль. Навіть не пам'ятаю, співав чи тільки губами ворушив".

Улітку 1990 року в Бориславі на Львівщині під час концерту хтось передав записку: "Ваш соліст Святослав Стус – не родич Василя Стуса?" Відповів у мікрофон: "Ми всі його родичі. Тільки ще не всі признаються". Після цих слів весь зал піднявся і кілька хвилин аплодував. Святослав Стус добре знався на

комп'ютерах. Як Україна стала незалежною, поїхав у США на заробітки. Наступного року перевіз туди всю родину. Коли дзвонить, каже: "За "Чумаками" сумую. Але повертатися в Україну не хочу".

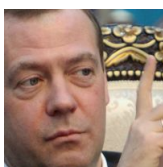
1993-го "Чумаки" перемогли у всеукраїнському конкурсі хорів імені Леонтовича. Перше місце поділили з хором Одеського військового округу. Нас то не принизило, а навпаки, бо там співають професіонали. На конкурс нас ніхто не запрошував, дізнався про нього випадково. Перемогли у першому турі й готувалися до другого. І тут раптом від якоїсь організації отримую запрошення поїхати у Францію на два тижні. Побувати в Парижі – моя дитяча мрія. Але відмовився – треба ж готувати хор до конкурсу. Дружина казала: "Ну і дурний ти зі своїми "Чумаками". Більше такої можливості не буде". Радів, що залишився, бо ми і другий тур пройшли. На третьому переможців так і не визначили. Назвали нас і ще три хори. Сказали наступного дня прийти на четвертий тур. Мали за принцип нічого не повторювати. І виспівали всі пісні, які готували. Славко Стус запропонував виконати "А вже років 200, як козак в неволі". Як гаркнули – журі все сіло. Анатолій Авдієвський сказав: "От дивіться, хор неграмотний. Керівник – теж. Але ж як співають!"

Розпустити "Чумаків" вирішив 2002 року. Тоді репетиції проводили у Будинку вчителя. Нас виживали: викинули сходинки для хору, перевели у меншу кімнату з поганою акустикою. Іншого місця знайти не міг. Та й хор занепадав. На репетиції приходило по 12–15 чоловіків. Сказав: "Хлопці, більше не можу робити вигляд, що ми – хор. Після наших досягнень і доброї слави опускатися до рівня силуваної самодіяльності – соромно. Треба знати, коли сходити зі сцени". Мене не зрозуміли. Хлопці казали: "Здався". Пішли у Києво-Могилянську академію. Там їх прийняв до себе керівник хору "Почайна" Олександр Жигун. 2005 року хлопці вирішили відродити "Чумаки". Подзвонили мені: без тебе "Чумаків" не буде. Тепер кілька разів на місяць їжджу на репетиції. Молодих чоловіків у хорі немає. Середній вік – 70. Але й досі дивуємо людей: на сцену виходить таке рам'я, а воно ще звучить і співає.

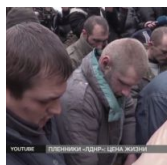
Автор: Світлана КОРЖЕНКО, фото: Тарас ПОДОЛЯН

Кабмін увеличил выплаты для инвалидов

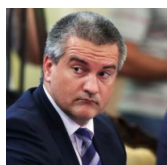
Крым.Реали Daily: Севастополь против Димона

Бранці угруповань «ЛНР» і «ДНР»: ціна життя (відео)

«Щелчок по носу лично Путину». Очевидцы – о взрыве в...

«Аксеновский режим хуже нацистского»

Приключения Савченко на Донбассе